

واکنش به رعایت نشدن قوانین و مقررات ضرورت تدوین طرح

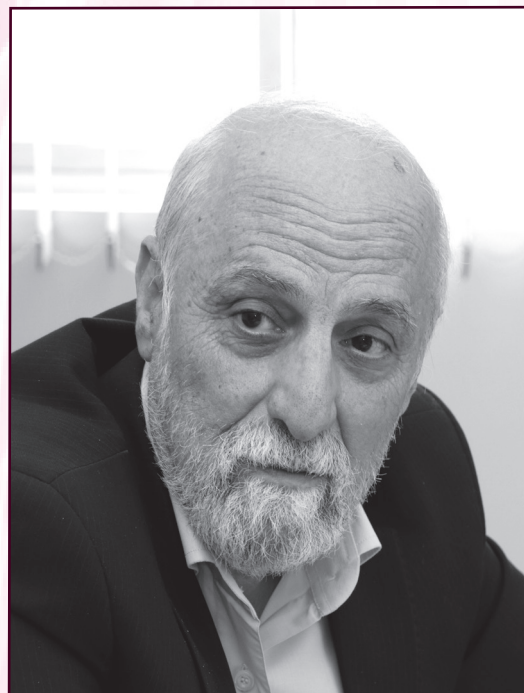
حسابداری

سازمان حسابرسی، با تدوین آیین رفتار حرفه‌ای، گام مهمی در تعیین اصول و ضوابط و ارزش‌های حرفه‌ای که باید به وسیله حسابداران حرفه‌ای رعایت شود، برداشت و زمینه را برای تحقق هدفهای حرفه حسابداری و حسابرسی فراهم ساخت، و به استفاده‌کنندگان از خدمات حسابداران حرفه‌ای اطمینان داد که چارچوبی برای رفتار حرفه‌ای وجود دارد که ناظر بر ارائه خدمات حسابداران حرفه‌ای است. شما نیز از جمله اعضای پیشکسوت حرفه حسابداری ایران هستید که از ابتدای تشکیل سازمان حسابرسی در تحولات و پیشرفتهای حرفه سهیم بوده‌اید، و درباره اهداف حرفه حسابداری، و اصول بنیادی حرفه، دیدگاه سازنده‌ای دارید. از این‌که فرصت دادید دیدگاه شما را به خوانندگان نشریه حسابرسی منتقل کنیم، سپاسگزاریم.

چرا حسابداران حرفه‌ای، نیاز به آیین رفتار حرفه‌ای دارند و رعایت چنین آیینی تا چه اندازه الزامی است؟

اسکندریاتی

باتوجه به اهمیت اخلاق و آیین رفتار حرفه‌ای در توانمندسازی افراد حرفه‌ای برای ارائه خدمات خود به‌طور صحیح و مناسب، مراجع حرفه‌ای اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای را تنظیم کردند که به‌طور معمول شامل فرازهایی مشخص است. وجود این چارچوب برای حرفه حسابرسی ضروری است و به‌عنوان یک پایه اساسی برای جلب اعتماد کاربران خدمات حسابداران حرفه‌ای اعم از شاغل در حرفه و یا شاغل در محیط کسب‌وکار شامل حسابداران رسمی و غیرحسابداران رسمی است.

گفتگو با:

آقای فرشاد اسکندریاتی

عضو هیئت‌عامل سازمان حسابرسی

قوانین و مقررات را توصیف کرده است.

از سوی دیگر، به علت شرایط کلی موجود و به لحاظ پیش‌بینی گسترده مسئولیت حسابداران و حساب‌رسان در قوانین مختلف، از جمله قانون محاسبات عمومی، قانون مبارزه با پولشویی، قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت و دیگر قوانینی که تصویب و ابلاغ شده است، ذینفعان گزارشگری مالی انتظار دارند از رعایت‌نشده‌های گوناگون به موقع مطلع شوند. به مجموعه یادشده، مقررات تنظیم‌شده از سوی مراجع مقرراتگذار مانند بانک مرکزی، بیمه مرکزی، و سازمان بورس و اوراق بهادار را نیز باید اضافه کرد.

این گستردگی خود باعث بروز چالش‌های متعدد در ارتباط بین مراجع یادشده و حساب‌رسان حرفه‌ای شاغل در کشور شده است. برای ساماندهی این وضعیت ضروری است یک طرح کلی تدوین شود که منافع حرفه‌ای تمام طرف‌های قضیه را با واقع‌بینی نسبت به شرایط موجود و امکانات در دسترس تبیین کند؛ و در غیاب آن مسئولیت‌های طرفین ممکن است مشکل‌ساز باشد. از آنجا که تعهد حساب‌رس به رفتار حرفه‌ای، بر کیفیت حسابرسی تأثیر دارد، بدیهی است تدوین چنین مجموعه‌ای، به پیشرفت حرفه حسابرسی و بهبود عملکرد حرفه‌ای حساب‌رسان منجر خواهد شد.

ساز

گفته می‌شود حسابداران حرفه‌ای ایران در ارزیابی رعایت قوانین و مقررات به دلیل نگرانی از پیامدهای آن، با ملاحظه برخورد می‌کنند. در کشورهای دیگر، به طور معمول، حسابداران در قبال این نوع مخاطره‌ها از جانب قانون حمایت می‌شوند و در ضمن از پوشش بیمه‌ای برخوردارند. تکلیف چیست؟

اسکندریاتی

حمایت‌های قانونی از حسابداران و حساب‌رسان در کشور به لحاظ نبود سوابق روشن قضایی و چگونگی رویارویی مراجع قانونی با آنان روشن نیست، و به این علت، طرح ضرورت برخورداری از پوشش بیمه‌ای به علت ناروشت بودن مخاطره‌ها موضوعی قابل بررسی به نظر نمی‌رسد. به طور قطع روشن شدن چگونگی برخورد مراجع قضایی مربوط

در شرایط فعلی در کشور، موارد نقض آیین رفتار حرفه‌ای، بیشتر مربوط به مؤسسه‌های حسابدار رسمی عضو جامعه حسابداران رسمی و نیز حساب‌رسان شاغل در حرفه، اعم از مؤسسه‌های حسابرسی و یا موارد مشابه است.

مطالعه‌های انجام‌شده در خصوص بحران‌های ایجادشده در حرفه حسابرسی در خارج از کشور از جمله سقوط شرکت انرون و حساب‌رسان آن (شرکت آرتور اندرسن)، مؤید آن است که دلیل اصلی بروز آنها ضوابط و استانداردهای ناکافی حسابداری و حسابرسی نبوده است، بلکه رعایت صحیح موازین اخلاق حرفه‌ای ممکن بود مانع از بروز آن شود.

در کشورمان فرایند تشخیص موارد نقض آیین رفتار حرفه‌ای، و همچنین رسیدگی به آن به طور عمده به عهده مراجع نظارتی حرفه‌ای، در جامعه حسابداران رسمی و تشکیلات مؤسسه‌های حسابرسی فعال در کشور است.

در مورد رعایت اخلاق عمومی از سوی حساب‌رسان حرفه‌ای، باید به این نکته اشاره کرد که برخی از الزام‌های مربوط به چگونگی رفتار هر فرد، در قوانین و مقررات وضع شده پیش‌بینی شده است و رعایت نشدن آن ممکن است پیامدهایی به صورت تنبیه و مجازات در پی داشته باشد. به این ترتیب، نهادهای ناظر، تبعیت از قوانین و مقررات کشور و ارجحیت آنها را بر احکام آیین‌نامه حرفه‌ای پیش‌بینی کرده‌اند.

ساز

آیا در ارتباط با واکنش حسابداران حرفه‌ای به رعایت‌نشدن قوانین و مقررات در ایران، چالش وجود دارد؟ آیا استانداردهای حسابرسی و ضوابط آیین رفتار حرفه‌ای، به انتظارهای ذینفعان از حساب‌رسان پاسخ می‌دهد، یا فاصله انتظار وجود دارد؟ و اگر هست چاره آن چیست؟

اسکندریاتی

معیارها و ضوابط آیین رفتار حرفه‌ای ناظر بر حسابداران حرفه‌ای در کشور، و همچنین استاندارد ۲۵۰ با عنوان «ارزیابی رعایت قوانین و مقررات در حسابرسی صورتهای مالی» معیارهای کلی در مورد عملکرد حساب‌رسان و نیز مسئولیت آنان و همچنین گزارشگری در مورد رعایت‌نشدن

ممکن است این مخاطره‌ها را روشن سازد و چگونگی رفع آنها را نیز معین کند.

حسابرس

در اصل، مسئله رعایت‌نشدن قوانین و مقررات تا چه اندازه اهمیت دارد؟ و نقش حسابرسان در برخورد با چنین پدیده‌ای چگونه بوده است؟

اسکندریاتی

گزارش‌های حسابرسی و بازرس قانونی سالهای گذشته واحدهای تجاری، مملو از رعایت‌نشدن قوانین و مقررات از سوی مدیران واحدهای تجاری و همچنین توجه‌نکردن به وظایفی بوده که در قوانین و مقررات مربوط برای آنان پیش‌بینی شده است. بخشی از این رعایت‌نشدها بنا به ماهیت خود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

کشف و بر ملا شدن موارد رعایت‌نشدن قوانین و مقررات، مستلزم ایجاد ساختاری برای اطلاع‌رسانی به موقع قوانین و مقررات به حسابرسان، درباره وظایف و مسئولیتهای واحدهای تجاری است. از سوی دیگر، دامنه بخشی از این قوانین و مقررات، مانند قانون مبارزه با پولشویی آنچنان پیچیده است که تسلط به کشف رعایت‌نشدن آنها، به مهارتهای خاص خودش نیاز دارد. در نتیجه، مراجع حرفه‌ای باید مسئولیت اطلاع‌رسانی به موقع به حسابرسان، درباره قوانین و مقرراتی که در آنها برای حسابرسان مسئولیتهایی پیش‌بینی شده است، را به عهده بگیرند. هر چند در حال حاضر چک‌لیست‌هایی برای ساماندهی رسیدگیهای حسابرسان نسبت به قوانین گوناگون و همچنین مقررات دستگاه‌های مقرراتگذار تنظیم می‌شود، اما آموزش حسابرسان و به‌روزرسانی آنها به‌طور منظم، ضروری است.

حسابرس

اگر حسابرس، واکنشی در ارتباط با رعایت‌نشدن قوانین و مقررات نشان ندهد، و از آن چشم‌پوشی کند، چه مسئولیتی متوجه اوست؟

اسکندریاتی

استانداردهای حسابرسی وظیفه حسابرسان را در برخورد با رعایت‌نشدن قانون و مقررات توصیف کرده که یکی از آنها کناره‌گیری حسابرس از ادامه همکاری با صاحبکار است.

سازوکارهای نظارتی موجود، که هدف آنها نظارت بر اجرای صحیح استانداردهای حسابرسی از سوی حسابرسان است، در این زمینه مسئولیت حسابرسان را مشخص کرده‌اند.

ارتقای آگاهیهای حسابرس از چگونگی برخورد با رعایت‌نشدن قوانین و مقررات، و برخورداری از رهنمودهای حقوقی افراد باصلاحیت، ممکن است در بهبود شرایط فعلی نقش درخور توجهی داشته باشد.

حسابرس

رازداری، یکی از اصول بنیادی است که حسابداران حرفه‌ای باید به آن پایبند باشند. آیا این اصل، با وظیفه و مسئولیت حسابرس در قبال جامعه، تضاد دارد؟ آیا موانع قانونی و یا مقرراتی در این زمینه وجود دارد؟

اسکندریاتی

یکی از ویژگیهای حرفه حسابداری، پذیرش وظیفه و مسئولیت در قبال جامعه است و لازمه آن رعایت منافع عمومی در انجام کار است، که رعایت آن موجب جلب اطمینان عمومی به حرفه می‌شود. منافع عمومی، به‌طور مشخص صاحبکاران، سرمایه‌گذاران، (اعتباردهندگان، دولت، کارکنان، کارفرمایان، جوامع و نهادهای تجاری و مالی) و دیگر اشخاصی را شامل می‌شود که بر درستکاری و واقع‌بینی حسابرسان در انجام خدمات آنان اتکا می‌کنند. در این صورت، مسئولیت اجتماعی حسابرس به تأمین نیازهای یک صاحبکار محدود نمی‌شود. به این ترتیب، رعایت منافع عموم و نقش رازداری حسابرس در تضاد نیست.

در ایران موانع قانونی و یا مقرراتی برای واکنش حسابرس به رعایت‌نشدن قوانین مقررات از سوی صاحبکار، وجود ندارد و باید برای آگاهی حسابرسان در زمینه مسئولیت آنان در رعایت‌نشدن قوانین و مقررات گوناگون موجود، آموزشهای لازم و نیز سازوکارهای اطلاع‌رسانی مناسب طراحی شود.

حسابرس

از شما برای شرکت در این گفتگو سپاسگزاریم و امیدواریم مراجع مربوط حسابداری، کوششهای خود در زمینه ارائه آموزش به حسابداران حرفه‌ای و ارتقای اطلاع‌رسانی به آنان درباره واکنش به رعایت‌نشدن قوانین و مقررات را بیشتر کنند.

